

<https://www.printo.it/pediatric-rheumatology/FI/intro>

Lastenreuma

Versio 2016

1. MIKÄ ON LASTENREUMA?

1.1 Mikä se on?

Lastenreuma eli juveniili idiopaattinen artriitti (JIA) on krooninen tauti, jonka oireena on pitkäaikainen niveltulehdus. Tulehtunut nivel on yleensä kipeä ja turvonnut ja sen liikelaajuus saattaa olla pienentynyt. Idiopaattinen tarkoittaa, ettei taudin syytä tiedetä. Juveniilillä viitataan siihen, että oireet ilmaantuvat yleensä ennen kuin lapsi on täyttänyt 16 vuotta.

1.2 Millainen on krooninen tauti?

Tautia kutsutaan krooniseksi eli pitkäaikaiseksi, kun asianmukainen hoito ei johda sen paranemiseen vaan ainoastaan oireiden lievittymiseen ja laboratoriotulosten paranemiseen. Kroonisuus merkitsee myös sitä, että kun tauti todetaan, on mahdotonta arvioida, kuinka kauan lapsi sairastaa.

1.3 Kuinka tavallinen se on?

Lastenreuma on suhteellisen harvinainen tauti, jota sairastaa vain 1-2 lasta tuhannesta.

1.4 Mikä sen aiheuttaa?

Ihmisen immuunijärjestelmä puolustaa elimistöä taudinaiheuttajia (esimerkiksi viruksia ja bakteereita) vastaan. Terveellä ihmisellä immuunijärjestelmä pystyy erottamaan vieraat ja mahdollisesti

vaaralliset virukset ja bakteerit elimistön omista rakenteista. Joskus immuunijärjestelmän toiminta kuitenkin häiriintyy ja se alkaakin toimia elimistön omia kudoksia vastaan. Tällaisia tauteja kutsutaan autoimmuunisairauksiksi. Nykykäsityksen mukaan krooninen eli pitkäaikainen niveltulehdus johtuu immuunijärjestelmän epänormaalista reaktiosta, missä se ei enää erota vieraita rakenteita ja soluja elimistön omista, vaan hyökkää elimistön omia kudoksia vastaan, jolloin seurauksena voi olla esimerkiksi nivelkalvon tulehdus. Lastenreuma on tällainen autoimmuunisairaus. Sen tarkkaa syntymekanismia ei tunneta.

1.5 Onko se perinnöllinen?

Lastenreuma ei ole perinnöllinen tauti, koska se ei siirry suoraan vanhemmilta lapsille. Todennäköisesti on kuitenkin olemassa toistaiseksi vielä tuntemattomia, lastenreumalle altistavia perintötekijöitä. Tutkijat uskovat, että taudin puhkeamiseen vaikuttaa perinnöllisen alttiuden lisäksi myös eräät ympäristötekijät (todennäköisimmin infektiot). Vaikka perinnöllistä taipumusta olisikin, on hyvin harvinaista, että samassa perheessä olisi kaksi lastenreumaa sairastavaa lasta.

1.6 Miten tauti todetaan?

Lastenreuma todetaan pitkäkestoisen ja sitkeän niveltulehduksen perusteella, kun muut mahdolliset niveltulehduksista aiheuttavat taudit on esitietojen, lääkärintarkastuksen ja laboratoriotestien perusteella poissuljettu.

Tauti voidaan todeta lastenreumaksi, jos se on alkanut alle 16 vuoden iässä, oireet ovat kestäneet yli kuusi viikkoa eikä niveltulehduksen aiheuttajaksi löydy mitään muuta tautia.

Aikarajaksi on asetettu kuusi viikkoa, koska siinä ajassa muut, esimerkiksi infektioiden seurauksena syntyneet, ohimenevät niveltulehdukset ehditään sulkea pois. Lastenreuma kattaa kaikki tuntemattomasta syystä johtuvat, jatkuvat, lapsuudessa alkavat niveltulehdukset.

Useat tunnetut niveltulehduksen muodot luetaan kuuluviksi lastenreumaan. Lastenreuman eri tautimuodoista on kerrottu jäljempänä tässä artikkelissa.

1.7 Mitä nivelille tapahtuu?

Niveltulehduksessa nivelpussin sisäpintaa verhoava ohut nivelkalvo alkaa paksuuntua ja täyttyä tulehdussoluista samalla, kun sen tuottaman nivelnesteiden määrä kasvaa. Nivel turpoaa, siinä tuntuu kipua ja sen liikelaajuus pienenee. Niveltulehdukselle tyypillinen piirre on pitkän levon jälkeinen kankeus, jota esiintyy erityisesti aamuisin (aamujäykkyys).

Lapsi yrittää usein lievittää kipua pitämällä niveltä lievästi koukistettuna. Tätä kutsutaan joskus antalgiseksi asennoksi, koska sen tarkoituksena on lievittää kipua. Jos lapsi pitää niveltä taivutettuna pitkiä aikoja (esimerkiksi yli kuukauden), lihakset ja jänteet lyhenevät ja kiristyvät (kontraktuura) ja asento jää pysyväksi (koukistusvirheasento). Hoitamattomana niveltulehdus saattaa aiheuttaa vaurioita kahdella eri tavalla: nivelkalvo voi muuttua hyvin paksuksi (siihen muodostuu ns. pannusta, joka on tulehtunutta nivelkalvoa vuoraava eritekalvo) tai niveleen vapautuu nivelrustoa ja luuta syövyttäviä aineita. Röntgentutkimuksessa luussa voidaan havaita reikiä (luusyöpymä). Nivelten pitäminen lievästi taivutettuna (antalginen asento) aiheuttaa lihasten surkastumista ja lihasten ja pehmytkudosten venymistä tai kutistumista, mikä johtaa nivelten virheasentoon.